

Michael Schmidt-Salomon: „Poza dobrem i złem” – recenzja

Autor tekstu: **Piotr Napierała**

Współczesny niemiecki filozof Michael Schmidt Salomon poświęcił jedną ze swych książek problemom naszego postrzegania dobra i zła. Opierając się na filozofii Schopenhauera i jego spostrzeżeniu, że „możemy robić co chcemy, ale nie możemy chcieć tego co chcemy”, podważa on — wbrew chrześcijańskiemu woluntaryzmowi — możliwość swobodnego wyboru między dobrem i złem, przeczy też (post)religijnej idei zła i dobra jako zawieszonych w przestrzeni i żyjących własnym życiem kategorii. Nie ma więc dobra i zła, i nie bez kozery nauka się tymi pojęciami w ogóle nie zajmuje, choć idea siły „ciemności” czy „zła strona mocy” pojawia się w najbardziej kasowych filmach z Hollywood, co, zdaniem Schmidta-Salomona odzwierciedla tęsknotę mas ludzkich za „zaczarowanym” światem przednaukowym. Filozof zauważa, że uznanie działań Hitlera czy Stalina za nieuchronną lub prawie nieuchronną konsekwencję ich ryzykownych wyborów politycznych z początku kariery, i okoliczności zewnętrznych, wywołuje gwałtowne reakcje nawet ludzi wykształconych, którzy domagają się statusu zła wcielonego dla obu dyktatorów. Schmidt-Salomon demaskuje głupotę staroświeckiego postrzegania zła na przykładzie przemówień i wywiadów czołowych przedstawicieli amerykańskiej prawicy. Przypomina on, że filozoficzny determinizm w wersji liberalnej czy marksowskiej nie zdomował się nigdy w USA w tym stopniu co w Europie, dlatego elity w USA, zwłaszcza republikańskie, są przekonane o słuszności mitu „kowala własnego losu” (*self-made man*) decydującego samodzielnie o wszystkich aspektach swego życia, co implikuje surowsze kary sądowe i małe zaufanie do opieki społecznej czy resocjalizacji. Schmidt-Salomon cytuje Condoleezę Rice i jej anty-naukowe spostrzeżenia, o tym, że terroryści islamscy są źli nie dlatego, że są biedni i sfrustrowani, ale dlatego, że chcą być źli, oraz George’a Busha juniora, a ściślej jego wypowiedzi o „osi zła”, jakie stanowić miały trzy kraje: Iran, Irak Saddama Husseina i Korea Północna, mimo, iż trzeci z wymienionych nie ma absolutnie nic wspólnego z poprzednimi, które z kolei były wrogami dla siebie nawzajem, zwłaszcza, że Irak był wcześniej sojusznikiem USA. Mimo tych sprzeczności Bush najwyraźniej wierzył, że istnieje jakieś wielkie niezależnie istniejące zło, które przemawia głosami liderów tych trzech państw. To poszukiwanie zła na siłę, jest zdaniem Schmidta-Salomona reliktem epoki przednaukowej.

Idealny więc przepis na spiskową teorię dziejów polega na nadaniu wspólnego statusu wszystkim siłom skierowanym przeciw temu co tobie drogie. Spiskowe teorie dziejów biorą się z ignorancji połączonej z nieumiejętnością spojrzenia na sprawę z więcej niż jednej perspektywy. Im ważniejszych dla człowieka kwestii dotyczą, tym ta tendencja do wrzucania wrogów do jednego worka jest silniejsza, a protest rozumu słabszy. Stalin i Hitler są wręcz idealni do rozwijania średniowiecznych koncepcji dobra i zła. II wojna światowa była tak wielką tragedią dla tak wielu ludzi, że mimo, iż historia sama w sobie nie ma i nie może mieć sensu, odmawiamy uznania, iż tak jest przynajmniej w tym przypadku. Hasła propagandowe obu stron używane podczas konfliktu żyją dalszym życiem i podlegają mutacjom, tak samo jak hasła rewolucji francuskiej i jej wrogów. Tak powstała tzw. „aliancka wizja historii”, którą chwilami tak mocno atakuje Norman Davies, przypominając przykłady niegodnego czy okrutnego zachowania Amerykanów i Brytyjczyków. Nie jestem więc pewien czy ludzie będą kiedyś w swojej masie spoglądać racjonalnie na swoje dzieje, ale od czegoś trzeba zacząć, na przykład od książki Schmidta-Salomona.

^ Schmidt-Salomon M., *Poza dobrem i złem*, Wydawnictwo Dobra Literatura 2013.

Piotr Napierała

Urodzony w 1982r. w Poznaniu - historyk; zajmuje się myślą polityczną oświecenia i jego przeciwników i dyplomacją Francji i Anglii XVIII wieku, a także kwestiami związanymi z ustrojem państw (Niemcy, Szwecja, W. Brytania, Francja) w tej epoce.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 01-11-2013)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9386) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9386>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach

informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl